

treba malo ustaviti. V prvo je treba znati, da je tu barbarski Nemeč, ki to govori in piše, z jedno besedo so Nemci, tisti ki to govorijo in ne mislijo o drugem kakor o krutosti surovosti in nasilstvu, katerim je pretep ideal življenja. Ako ta ultragermanski profesor toliko proslavlja boj kakor pojav duševne vrednosti ljudstva, tedaj pač le misli na svojo Nemčijo in svojega Bismarcka in sploh na nemške razmere na svetu, ki kanijo po surovem ropu tuje posesti, in zatorej ne morejo strpeti besede „mir“. Za „duševni pojav“ vojne pa smatra tevton najbrže kako vojno sleparijo s pomočjo špijonaže in izdajstva, katerih ima Prusija toliko na vesti iz vojn proti Avstriji 1866 in Franciji 1870—71. To so „duševne vrline“ v vojnah, katere pomagajo sleparski politiki do zmage, kakoršna bi ne bila mogoča v kljub kruti sili. Naposled se ta surov German še nekako drgne ob carja, ki je sprožil idejo razoroženja, in pravi: vse namere za dosego svetovnega miru so naravnost otročarija, ker je tak mir sploh nemogoč. Zato ne bode dosegla nobena mirovna konferenca, pa če jo sproži tudi sam car in najizurjenejši diplomatje, večnega miru, nasprotno, nesoglasja, ki utegnejo nastati baš na konferenci, lahko dovedejo do še večjih konfliktov med državami in narodi, kakoršni so sedaj. Najmanj pa imamo, pravi Stengel, uzroka Nemci udajati se fantastičnim prizadevanjem miroljubov, kajti Nemčiji se ne gre samo za to, da obdrži svojo nadoblast v Evropi, marveč nemški narod si mora priboriti tudi v svetovni politiki veljavo, kakoršno zasluži. Iz teh predrznih besedij je sklepati, kak bode ta zastopnik Nemčije na mirovni konferenci in pa tudi, da Nemčija, ki vsa govori iz ust tega tevtona, misli še nadalje s skrutim mesarjenjem pridobiti si posesti, ki niso njene. To je res, elementi, ki so pasje naravi, in katerim „zavre kri“ vsak hip in elementi, ki ne gredo le za „zakitnim“ marveč tudi za javnim koristolovjem, taki elementi ne bodo nikdar smatrali za mogočni mir v človeštvu, zato so naravnost nezmožni, in nje bi se moralo le prisiliti, da so mirni, kakor se prisili deroče zverine. Še nek drug glas je, ki posebno kriči proti misli razoroženja, to so industrijci. Ti kriče na ves glas, kaj bode z industrijo, kaj bode s tovarnami, koliko tisoč ljudij vkup bode izgubilo delo in zaslužek, ako bi h kratu ne bilo treba več orožja, sukna za uniforme, tovarn za konzerve itd. Vse to bi uničil svetovni mir, in židovski raj bi bil zaprt. Zdaj se vidi, kdo hoče vse poskusiti, da prepreči to, ob žuljih krvavečega ob pičlem zaslužku potečega z delavci, a njim je malo ali nič za delavca, marveč za lastne kase. Tu tiči ovira sprave človeštva, tu, tu je jedro velikanskega vprašanja, ki tiči v ideji človekoljubovega cara — židje se boje za svoje vladarstvo na svetu, za svoj bič, katerega zdaj tako oblastno vihte nad človeštvom!

Obrtnija.

Za našo obrtnost.

III.

Razmere našega rokodelstva so vsled razvoja kapitalistične produkcije postale pač kritične, ali še dolgo niso tako obupne, kakor bi mnogi krivi preroki rokodelcem tudi dopovedali, kateri preroki s tem postopanjem razširjajo mej rokodelci brezupnost in s tem pokopavajo zaupanje v same sebe in zaupanje, da si zamorejo pomoči. Rokodelsko produkcijo ubija velika industrija posebno v tistih strokah, v katerih se da s pomočjo strojev izdelati veliko množino povsem enakih izdelkov za svetovni trg,

pri katerih stroj. veliki kapital, hitro in ceneno izdelovanje potom razdelitve onemogočajo rokodelcu konkurenco. Rokodelstvo ne more nikdar zmagati proti veleindustriji na pr. v tkalstvu, v strojarstvu itd. Ta rokodelstva so za vselej uničena.

Toda veleindustrija se nikakor ne more neprestano razširjati. Tudi njen razvoj ima svoje meje in sicer ga omejujejo produkcijske in trgovinske razmere.

Veliki industriji ne bo na dalje mogoče v tej meri, kakor dosedaj, olajševati produkcijo z izpopolnjevanjem starih in izumljenjem novih strojev, z večjo razdelitvijo dela, a konkurenco na oddaljenejših trgih stezujejo nedostajanje prometnih sredstev itd.

Sploh pa veleindustrija ne more uničiti tistih rokodelskih strok, v katerih odločuje solidnost in dovršenost proizvoda, ukus lepota. Nikdar in nikoli ne bo velika industrija uničila ali le utesnila umetniške obrtnosti, niti tistih vrst rokodelstva, katerih proizvodi se prodajajo samo tam, koder se proizvajajo.

Rokodelstvu ostanejo tudi še v bodoče razne panoge rokodelskega proizvodjanja, namreč tiste, katerih se veleindustrija sploh ne more polotiti. Rokodelstvo bo še nadalje imelo v oblasti razen umetno-obrtniških del tudi še montaže in jednaka opravila prvih pa mu razvoj veleindustrije odpira tudi še nova polja njegove delavnosti:

Statistika dokazuje jasno in natančno tako za Nemčijo kakor tudi za najindustrijalnejšo pokrajino naše monarhije, da število samostalnih rokodelskih mojstrov v nekaterih produkcijskih strokah nikakor ne pojema, nasprotno, da se to število stalno množi. Mi le obžalujemo, da nimamo zanesljive in točke statistike, katera bi nam kazala, kako se rokodelske razmere v naših slovenskih krajih spreminjajo. To zanesljivo statistiko pogrešamo ne samo radi tega, ker bi iz nje spoznali vladajoče rokodelske razmere, nego tudi in še posebno zategadelj, ker bi nam statistika povedala, kakih reform je potreba v korist rokodelstva.

Nujno je potrebno, da bi se tudi deželni zbor kranjski oglasil z zahtevo, naj vlada ustanovi statistični urad, kateri bo vso pozornost obračal gibanju v rokodelstvu, o katerem prav vladni krogi tako sila mnogo govore in tako revno malo store. Statistika, ako naj ima kako vrednost, se seveda ne sme krpati, kakor pri nas birokracija navadno delo, nego more biti nje sestavljanje izročeno strokovno izobraženim organom, obrtnim in trgovskim zbornicam, deželnim statističnim uradom itd.

V luči te statistike se nam pokažejo razmere našega rokodelstva vsekako v drugih barvah nego jih vidimo sedaj, in prepričani smo do cela, da bi proizvodbe statističnih organov dokazale, da naše rokodelstvo je v svojem jedru zdravo in da nima vzroka opirati se brezupno v bodočnost.